

فصل سوم

سازمان اداری آموزش و
پرورش ایران و اهم قوانین
آموزشی

تهیه کننده : شهناز محمودزاده

به نام یکتا خالق
هستی بخش

فصل سوم سازمان اداری آموزشی و پرورش ایران و اهمّ قوانین آموزشی

• مطالعه آن در **دورانه‌های مختلف** به شرح زیر:

- 1) سازمان آموزش و پرورش ایران در دوران پیش از اسلام
- 2) سازمان آموزش و پرورش ایران در دوران اسلامی تا انقلاب مشروطیت
- 3) سازمان آموزش و پرورش ایران از انقلاب مشروطیت تا انقلاب اسلامی
- 4) تغییرات سازمان آموزش و پرورش ایران بعد از انقلاب اسلامی تا کنون

• سازمان آموزش و پرورش به **سیک جدید** ،
عمدتاً پس از انقلاب مشروطیت به وجود
آمده است.

1) تأسیس وزارت علوم

- چند سال پس از تأسیس دارالفنون در سال 1228 دولت وزارتخانه ای به نام وزارت علوم در سال 1232 تأسیس کرد.
- تأسیس وزارت علوم **نخستین** اقدام دولت برای اداره آموزش و پرورش کشور به صورت **رسمی** بود.

سازمان اداری وزارت علوم

- 1) اداره مدارس
- 2) اداره اوقاف
- 3) اداره مطبوعات
- 4) اداره حفريات موزه
- 5) اداره مطبعة دولتي
- 6) اداره ابنىة عتيقه

2) وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه

- پس از انقلاب مشروطیت و تصویب قانون اساسی و متمم آن و تشکیل وزارتخانه های متعدد نام وزارت علوم به وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه **تغییر** یافت.
- در سال 1289 قانونی از مجلس گذشت و بموجب آن ساختار اداری آموزش و پرورش مشخص شد (**اولین قانون آموزش و پرورش که به سازمان و تشکیلات اداری آپ اختصاص یافته است**).
- در سال 1290 قانون اساسی معارف (فرهنگ) از **تصویب** مجلس گذشت.

قانون اداری معارف در سه بخش زیر تدوین گردیده است:

- 1) ترقیب شعبه های ادارات مرکزی
- 2) وظائف وزیر و اعضای ادارات
- 3) ترقیب ادارات معارف و اوقاف در ولایات و ایالات

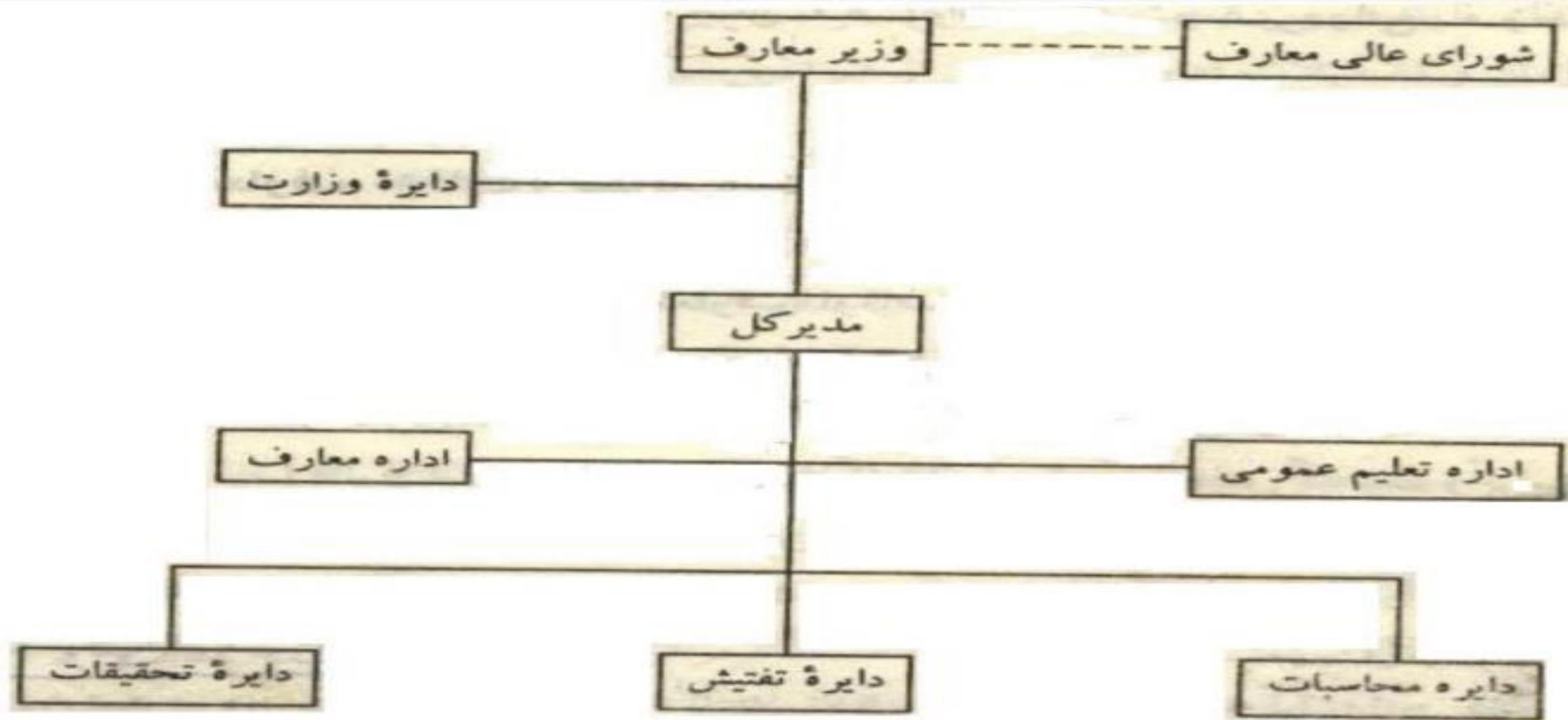
مادهٔ اول :

• دایرهٔ وزارت مشتمل بر ؛

وزیر و کابینهٔ وزیر، مدیر کل، ادارهٔ تعلیم عمومی، ادارهٔ معارف،

ادارهٔ اوقاف، دایرهٔ تحقیقات، دایرهٔ تفتیش، دایرهٔ محاسبات و

هیأت شورای معارف است.

نمودار سازمان وزارت معارف در سال ۱۲۸۶ ه. ش

ساده بودن ساختار سازمانی، وجود روابط منطقی بین ادارات، اهمیت دادن و مقدم داشتن امور فنی و آموزشی بر امور اداری و مالی، توجه داشتن به مشورت و استفاده از تجارب ارزنده صاحب نظران از ویژگیهای مهم این نمودار است.

- وزارت معارف و ۴۰۰۰ وزارت فرهنگ (در سال 1317 هـ. ش.)

- این عنوان تا قانون تفکیک وزارت فرهنگ در سال 1343 هـ. ش. همچنان پابرجا بود.

- وظایفی در زمینه های امور فرهنگی ، هنری و اوقاف را برعهده داشته است.

قانون تعیین معاونان ثابت اداری وزارتخانه ها

• مصوب 5 اسفند 1336 هـ. ش

• هدف: ایجاد ثبات و دوام بیشتر در امور اداری و فراهم ساختن موجبات بررسی و سنجش کافی در مسائل مربوط به تشکیلات اداری

• در ماده 6 این قانون آمده است: «برکناری معاون ثابت اداری فقط با تصویب هیأت وزیران امکان پذیر است.»

قانون تفکیک وزارت فرهنگ و تشکیلات وزارت آ.پ

• تاریخ تصویب: 15/ 9/ 1343

• مشتمل بر 8 ماده و 2 تبصره

• ماده یک این قانون :

از تاریخ تصویب این قانون کلیه وظایفی که به عهده وزارت فرهنگ بوده است به وزارت آ.پ و وزارت فرهنگ و هنر و سازمان اوقاف محول خواهد شد.

معاونان وزیر آ.پ :

معاون تعلیمات عالی و فنی و حرفه ای، معاون اداری و مالی، معاون پارلمانی و معاون تعلیمات عمومی

قانون تأسیسی وزارت علوم و آموزش عالی

• تاریخ تصویب قانون: بهمن ماه 1346

• ماده یک این قانون:

1) تعیین هدفهای علمی، تحقیقاتی، آموزشی؛

2) تهیه و تنظیم برنامه های مربوط به علوم و پژوهشهای علمی و آموزش عالی با توجه به نیازمندیهای کشور؛

3) صدور اجازه تأسیس و توسعه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی؛

4) ارزشیابی مدارک تحصیلی صادره از مؤسسات عالی خارج از کشور؛

5) تعیین خط مشی کلی در مورد اعزام دانشجویان به خارج از کشور؛

6) اداره امور نمایندگی ثابت ایران در یونسکو.

• ماده دو این قانون:

کلیه وظایف و اختیارات وزیر آ.پ در شورای مرکزی دانشگاهها و هیأتهای امنای دانشگاهها یا دانشکده ها و مؤسسات آموزش عالی به وزیر علوم و آموزش عالی محول گردیده است.

قانون تشکیل شوراهای آ.پ منطقه ای

• تاریخ تصویب: 1348 هـ. ش.

• این قانون اولین گام در جهت واگذاری برخی از امور آ.پ به مناطق بود.

تشکیلات اداری وزارت آب تا سال 1358

• هدف آب عمومی تا سال 1358:

تعلیم و تربیت کلیه افراد واجب التعلیم کشور و فراهم کردن موجبات آن با توجه به آخرین پیشرفتهای حاصله در روشهای تعلیم و تربیت با در نظر گرفتن هدفها و احتیاجات آموزشی کشور.

اهم وظایف آ.پ تا سال 1358

- تهیه و تنظیم مقررات عمومی آموزش کشور تا پایان دوره متوسطه؛
- نظارت بر اجرای طرحها و برنامه های آموزشی تا پایان دوره متوسطه؛
- همکاری با وزارت علوم و آموزش عالی برای تهیه و تنظیم طرحها و برنامه های آموزشی تا پایان دوره متوسطه؛
- تأسیس و تجهیز آموزشگاههای ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، فنی و حرفه ای در سراسر کشور، همچنین مدارس عالی که با موافقت وزارت علوم و زیر نظر وزارت آ.پ اداره می شوند؛

اهم وظایف آ.پ تا سال 1358

- کوشش در تصمیم آموزش فنی و حرفه ای در قالب برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور با جلب همکاری مؤسسات مربوط؛
- تهیه و چاپ کتابهای درسی و توزیع آنها در سراسر کشور؛
- تهیه و تنظیم طرحهای آموزش ضمن خدمت کارکنان آ.پ و اجرای آنها؛
- تعیین ارزش و اعتبار گواهینامه های صادره از مؤسسات آموزش داخلی و خارجی تا پایان دوره متوسطه .

سازمان اداری و تحولات تشکیلاتی تا سال 1358

- 1) شورای عالی آ.پ
- 2) دفتر وزارتی
- 3) معاونت پارلمانی و اداری
- 4) معاونت طرحها و بررسی ها
- 5) معاونت برنامه ریزی آموزشی
- 6) معاونت آموزشی
- 7) معاونت آموزشی منطقه یک و دو و سه و چهار
- 8) سازمان سپاه دانش
- 9) سازمان کتابهای درسی
- 10) اداره کل تربیت بدنی

نه معاون زیر نظر وزیر آ.پ در سال 1357 فعالیت می کردند:

- 1) معاون اداری و مالی
- 2) معاون امور پارلمانی و شوراهای مناطق
- 3) معاون امور اجتماعی و رفاهی
- 4) معاون امور آموزشی
- 5) معاون آموزش فنی و حرفه ای
- 6) معاون آموزش عمومی
- 7) معاون و رئیس سازمان پژوهش و نوسازی آموزشی
- 8) معاون ورزش
- 9) معاون و رئیس سازمان ملی پیشاهنگی

گسترش ساختار اداری و افزایش واحدهای گوناگون ستادی و اجرایی چه پیامدی داشته است ؟

- این امر موجب شد تا نظام اداری آ.پ بر نظام آموزشی و پرورشی چیره شود و به جای ایفای نقش پشتیبانی و خدمت کردن به امور آموزشی در مقام فرماندهی برآید و در نقش رهبری و مدیریتی از احساس برتری برخوردار شود و در پاره ای موارد راه را بر نوآوریهای آموزشی و بروز خلاقیتهای کارکنان آموزشی ببندد و به جای واگذاری اختیارات بیشتر و حرکت به سوی عدم تمرکز، در راه تمرکز شدید گام بردارد و همه یا اکثر امور آ.پ در دستگاه مرکزی حل و فصل گردد.

مشکلات نظام آموزش و پرورش ایران

- سلب اختیار از مدیران و مسئولان مناطق و مراکز آموزشی در زمینه ابتکار و خلاقیت
- تشریفاتی بودن شوراهای مدارس و سازمانهای اداری
- عدم مشارکت اولیاد در اداره امور مدارس و فعالیتهای فرهنگی
- تعدد مراکز تصمیم گیری در اعمال مدیریت بسیاری از واحدهای آموزشی
- وجود نظام دیوان سالاری و تشکیلات عریض و طویل اداری